

# ДѢЛО

Выходитъ во Львовѣ ще Вторника, Четверга и Суботы (крѣмъ рускихъ святъ) о 5-бй годъ поп. Литер. додатокъ „Библіотека найнамъ повѣстей“ выходитъ по 2 печат. аркушѣ кождого 15-го и послѣдняго дня кождого мѣсяца. Редакція: Администрація подъ Ч. 44 улицы Галицка. Рукописи звертаются лишь на попередне застереженіе. Оголошенія принимаются по цѣнѣ 6 кр. бѣт. однимъ строчкою печатной, въ рубр. „Надобелане“ по 20 кр. а. в. Рекламца и неопечатаній вѣдѣній бѣт. порта. Предлагу и инсертаціи принимаютъ: У Львовѣ Администрація „Дѣла“. У Відни Haasenstern & Vogler, Wallfischgasse 10; M. Dukes, Klementengasse 13; G. L. Daube & Co., Singerstrasse 11 a; Rudolf Mosse; F. A. Richter Nibelungengasse 4. Въ Франкфуртѣ M. Haasenstern & Vogler, E. L. Daube & Co. Въ Парижѣ Agence Havas. Въ Росіи Редакція „Кіевской Старини“ въ Кіевѣ, почтовой уряды и „Газетно Бюро“ В. Ф. Зама въ Одесѣ Дерibasовская ул., д. Радля 9.

Предплата на „Дѣло“ для Австріи: для Росіи: въ цѣльнй рѣкъ . . . 12 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 12 рубл. на пѣвъ року . . . 6 ар. на пѣвъ року . . . 6 рубл. на чверть року . . . 3 ар. на чверть року . . . 3 рубл. съ дод. „Библіотеки“: съ дод. „Библіотеки“: на цѣльнй рѣкъ . . . 16 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 16 рубл. на пѣвъ року . . . 8 ар. на пѣвъ року . . . 8 рубл. на чверть року . . . 4 ар. на чверть року . . . 4 рубл. на самъ додатокъ: на самъ додатокъ: на цѣльнй рѣкъ . . . ар. 5— на цѣльнй рѣкъ . . . 5 рубл. на пѣвъ року . . . ар. 2-50 на пѣвъ року . . . 2-50 р. Для Закарпатія, окрѣмъ Росіи: на цѣльнй рѣкъ . . . 15 ар. на пѣвъ року . . . 7-50 ар. на чверть року . . . 3-75 ар. съ дод. „Библіотеки“: на самъ додатокъ: на цѣльнй рѣкъ . . . 19 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 6 ар. Поодиноке число коштує 12 ар. а. в.

Просимо посѣщити сѣ отповлненемъ предлаты, щобы мы могли управильнити накладъ и высылку.

## Мысли по Соймѣ.

III.

Отъ давна уже въ стѣнахъ соймовой палаты не було чути голосу нашихъ князѣвъ церкви, ажъ сего року промова Станиславѣвского владыки отбѣлася голоснымъ ехомъ не лише въ самѣй палатѣ, але и въ цѣльнй краю нашѣмъ, ба й по-за его межамы. Онѣся промовивъ вправдѣ коротко и Впр. митрополитъ львѣвскій, але тѣлько для спростованя факту шо до Езунтовъ, реформуючихъ законъ оо. Василіанъ.

Промова Станиславѣвского владыки звѣстна нашимъ читателямъ въ повной основѣ, мы подали ей пѣсля стенографичныхъ записокъ. Якъ Преосв. д-ръ Пелешъ въ кѣлька днѣвъ пѣзвѣвши подчасъ свои интронизаціи въ Станиславѣвъ заявивъ, промова тая есть его програмою, якои бѣтъ яко Русинъ и епископъ буде держатися. Яка-жъ се програма? Ото: вѣрность римскому престолови и уни; преданность Австріи и пануючѣй Династіи; праця для культурного розвою (мало-)русской народности. Се точки програмы Станиславѣвского владыки, высказановъ въ его соймовѣй промовѣ.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любить нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно були-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любить нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любить нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любить нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любить нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любитъ нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любитъ нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

Питаемо: Хто зъ галицкихъ Русинѣвъ не згодится на таку програму? А дальше, чи коли-небудь якій галицко-русскій владыка бувъ бы инакше вывѣвивъ свою програму? Нехай бы сегодня встали зъ могилы незабутной памяти Григорій Яхимовичъ и Іоанъ Сибѣгурскій, котрыхъ звѣстна фракція любитъ нынѣ аннектувати спеціально для себе и подсувати имъ гадки и намѣры, якихъ тѣи князѣ церкви пѣколи не мали и не могли мати, и нехай-бы сказали, яку они яко Русины и епископы ставлятъ для нынѣшней галицкой Руси програму, — а мы свято пересвѣдченіи, шо она не выйшла-бѣ инша, якъ та, яку въ Соймѣ выголосивъ д-ръ Юліанъ Пелешъ. О засадахъ ихъ вѣрности римскому престолови и уни та преданности Австріи и пануючѣй династіи нема сумнѣву и за макове зерно, — такъ само, свѣжо можемо сказати и шо до погляду на нашу народность. Чи можна на серію брати голошеня, шо пок. Іоанъ Сибѣгурскій и Григорій Яхимовичъ мали такі погляды на Русь, на народность руску, языкъ и литературу руску, якъ нынѣ выголосують органы звѣстной фракціи? Очевидна рѣчь, хто такъ думає о покійныхъ незабутныхъ владыкахъ нашихъ, той оскорбляє ихъ память. То були Русины въ правдивѣмъ значеню слова, любилы свою питому народность горячою душою, а коли-бѣ бувъ хто смѣтавъ ихъ о то, певно были-бѣ отповѣдлы словами д-ра Юліана Пелеша, высказанными въ Станиславѣвъ на промову д-ра Омелана Огоновского въ имени народно-русскихъ товариствъ: „Я не розумю, не могу собѣ представить, якъ може честный и розумный Русинъ не стояти на основѣ народности“.

не брали въ опѣку тѣи „приятель“, котрыхъ по имени чей не потребуемо называти. Тому запобѣгати можуть нашъ владыки, и мы того, яко Русины и униаты, отъ нихъ домагаемося. И кождый униатскій владыка русскій, котрый въ томъ дѣлѣ вступає въ слѣды пок. Григорія, має за собою симпатію цѣлого народу руского, — розумѣеся, коли и въ дѣлахъ политично-народныхъ не дѣлає на перекоръ воли народу.

При розглядѣ соймовой промовы Станиславѣвского владыки щирый Русинъ певно не пойдѣ слѣдомъ органѣвъ фракційныхъ и не приченатся, якъ слѣвмй плота, полемики д-ра Пелеша съ нашимъ ветераномъ-патріотомъ и свѣтлымъ проводникомъ о. Качаюю, чи унія була „октройована“, чи „отновлена зъ сущныхъ потребъ самои руской суспѣльности“. Не приченится дѣятого, шо се будь-шо-будь пытане науки, полемика автора „Geschichte der Union“ съ авторомъ „Политики Поляковъ супротивъ Руси“ о давнй часу. Таке пытане рѣшаєся въ архивахъ, а не въ Соймѣ и въ есемеричныхъ статьяхъ публицистичныхъ. Мы въ чѣмъ иншѣмъ бачимо вагу промовы Станиславѣвского владыки: для насъ важне то, шо владыка сказавъ про нынѣшнй часъ, и его Глядстонѣвске „Hands off!“ — руки прочь, панове, отъ русской церкви и руского клиру! Осъ въ чѣмъ мы бачимо вагу промовы Станиславѣвского владыки. Такъ умѣвъ и мавъ смѣлость промовляти своего часу пок. Григорій Яхимовичъ. Але такъ може и посмѣе промовляти тѣлько той владыка, котрый непохитно стоить на твердой основѣ народной, а не хитаєся, якъ та лозина, то сюда, то туда, зъ отки вѣтеръ вѣє . . .

Фракційныи органы, вмѣняючи въ зло Станиславѣвскому владыцѣ его заявлене, шо бѣтъ стоить на грунтѣ народномъ (мало-)рускомъ и шо-до политичныхъ пересвѣдченъ золидаризуєся съ о. Качаюю, кладуть ему за примѣръ Впр. митр. Сильвестра Сембратовича, котрый „стоить по-надъ партіями“. Въ томъ отношеніи — пише „Нов. Проломъ“ въ ч. 301 — оказалъ больше такта митр. Сильвестръ, относящійся съ равнѣю терпимостію ко всемъ партіямъ и могущій по тому поводу пользоваться у каждой изъ нихъ довѣріємъ яко мужъ, стоящій по-надъ партіями“. Фракційному органу годъ отговити правды въ сказаню, шо Впр. митр. Сильвестръ стоить „по-надъ партіями“, бо и справдѣ Впр. митрополитъ покровительствує екстра-политику „Мира“ и при недавнихъ выборахъ до Рады державной протегуєвавъ контр-кандидатѣвъ зарѣвно проф. Ромачука якъ и сов. Ковальского, — але мы не сумнѣваемося, шо и Преосв. еп. д-ръ Пелешъ съ своею „народною“ програмою зможе „пользоватися“ довѣріємъ — „у каждой партіи“, ба вже и „пользуєся“ у той великаньской партіи, котра называєся — галицко-русскимъ народомъ!

Каждый щирый патріотъ галицкой Руси мусить собѣ нынѣ поставити Гамлетѣвске пытане ясно: „бути чи не бути?“ Бути намъ, Русинамъ, чи не бути? Коли „бути“, то стѣймо-жъ крѣпко на народной основѣ и въ потѣ чола працоймо для своего зденгненя, а коли „не бути“, то половину дня демонструймо, а другу половину лежымъ, а встанымъ хибя лише тогда, коли бачимо велике небезпеченство, шо хтось хоче щось добраго для Руси зробити, а треба-бы ему кинути колоду передъ ногами . . .

## Промова д-ра Омелана Огоновского,

голови товариства „Просвѣты“, при откритіи сегоднѣшнихъ Закарпатскихъ Зборѣвъ того товариства.

Стародавній грамотѣй рускѣ записали въ книгахъ своихъ переказъ про бра, мабуть-то

бѣтъ въ пятьсотнѣмъ роцѣ весь отновлюєся жарюю сонця, та шо отгакъ ставєся молодымъ отъ воды цѣлющѣи та живущѣи. Тымъ сивокрылымъ орломъ есть справдѣ народъ русскій, шо втративши самостѣйность державну побывавъ тяжкимъ лихолѣтьемъ черезъ пятьсотъ лѣтъ и осъ теперь отновлюєся животворными лучами новыхъ свободныхъ идей та молодшає просвѣтою, нечачѣ-бѣ написєя воды цѣлющѣи та живущѣи. Се бо настєвъ вѣкъ отрожденя народностей славянскихъ, шо побывувшиєся закрѣпощєня духового западливо заворачуєся до адвигненя святыиъ просвѣтнои, ванащєнои и зруйнованѣи вѣковою недолєю.

Стали жити новымъ житьемъ малѣ народности славянскѣй, примѣромъ Лужичане, Словѣнцѣ, чому-жъ бы не жити великому 20 миллионному народу рускому? Уже-жъ дѣзнаєся свѣтъ про милозвучну мову руско-украиньскую, дѣзнаєся про чудовѣй словеснй творы Кѣйтки-Основиенка, Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Маркіяна Шашкевича и иншихъ славныхъ писателѣвъ рускахъ.

Въ державѣ австрійскѣй литература руска розвиваєся свободно, ба и въ російскѣй имперіи до 1863 р. не появляюєся еще „объединителѣ“ литературнй та политичнй: правительствѣ російскѣй заводитъ на Украинѣ народнй школы съ руско-украинскимъ выкладовымъ языкомъ; само министерствѣ просвѣты доказує 1863 р., шо языкъ малорусскій есть самостѣйнымъ, по-за-къ окремими своими прикметами рѣзнитєя отъ языка великоруского та польского. У насъ въ Галичинѣ на вѣдѣвъ ученыхъ рускихъ 1848 р. читавъ Яковъ Головацкій рєсєрану о языкѣ южно-русскѣмъ и его нарѣчѣихъ, высказуючи самостѣйность сего нашего языка. Тогдашнй соловѣй Руси Никола Усѣяновичъ, отгакъ Иванъ Гупшєвичъ, Іосифъ Лозиньскій, Левъ Трєщєковскій, Рудольфъ Мохъ и и. стоятъ на сторожи нашихъ батькѣвскихъ святоцей, с. е. на сторожи самостѣйности народной и своєи питомѣи литературы. Але-жъ небавамъ подуло на молоду былинку студенымъ вѣтромъ отъ пѣвночи. Се бо московскій панславистъ Погодинъ найшовъ собѣ въ Денисѣ Зубрицкѣмъ придатєе орудіє до осущєня своихъ объединительныхъ цѣлей. Зубрицкій перетеребѣвъ двѣ нашѣ библіотеки русскѣ, ставропѣгийєку и василіаньєку, высласши Погодинову найцѣннѣйшѣи рукописи и стародавнй книги, та й отвернуєвъ писателѣвъ галицкихъ отъ плекая слова рѣдною, изъ-за чога отъ 1853 до 1860 р. въ Галичинѣ майже нѣхто нѣчога не писєвъ по-русски.

Коли-жъ изъ Украины повѣяло на Галичину тѣплымъ леготомъ мовь-бы изъ вырѣя, коли Шевченко явивєся апостоломъ правды и науки, то старѣи и молодѣи стали горнуеться навкруги хоругви народной и справдѣ умѣхнуєся запласана наша мати, гадаючи, шо вѣвъ ви дѣти збережуть по вѣки народнй святоцѣ. Та отъ, покѣнѣвчєна лиха доля грозила небавамъ, занашєсти таланъ Руси. Настєвъ рѣкъ 1866. По нещєснѣй битѣвъ подѣ Садовою найдѣлєся межє дѣтьми сєи нашѣи матерѣ послѣдователѣ Зубрицкѣи, шо въ часѣи сєи „Слово“ отъ сє передъ свѣтомъ заявляє: „Мы бавилиєя и бавимосєя еще въ такъ звєную „Organitätspolitik“, а нынѣ приходитъ намъ вкушєти єи гѣркѣи овочи. Въ 1848 р. пыталєся насъ, кто мы? Мы скавєли, шо мы всеємирнѣйшѣи Ruthenen. — Мы кєляи душѣ-гѣло, шо мы не русскѣи, не Russen, но шо мы таки собѣ Ruthenen. И для чога-жъ мы не скавєли въ 1848 р. шо мы „русскѣи“? — Бо тогда были-бѣ настрашєлєся насъ, шо бы мы звєзвєннй истєрією 1000 лѣтнѣю, обрядѣмъ церковнымъ, языкомъ и литературѣю съ великимъ русскимъ народомъ не забєгли коли отъ Австріи оторватєся . . .“

Таку програму „обруєвєннє“ выскавєли у насъ дѣти руской нєнки, котру они отъ 1848 р. черезъ кѣлька лѣтъ голубили, а отгакъ покинули єѣ, хотєи прислужитєся Каткову, шо въ 1863 р. выдумєвъ теорією „обруєвєннє“ Руси-Украины. Здавалєся, шо наша Русь не выдержитъ того страшного удару, шо сєрдєє єи закапитъ кровію при поглядѣ на дєякихъ нєвѣрныхъ сынѣвъ. Та отъ, не выгєсла єѣ у всеєи интеллигенціи руской искра австрійєиєму. Изъ сумнои загѣбєли вырєтєвала батькѣвчєну громаду молодыхъ патріотѣвъ, шо въ груднѣи 1868 р. засновєли товариствѣ „Просвѣта“. Сє товариствѣ зберегло досє народнй святоцѣ отъ вєтраты и несє свѣтло науки межє темныхъ, нєвєричєихъ братѣвъ, шо самє-теперь приходитъ до самѣвѣжи и пѣзнають вже, хто они? чїя правда, чїя кривда, и

чїи они дѣти!

Хотѣи же и бѣльша часть интеллигенціи руской горнєєя теперь подѣ захєстѣ святыиъ народной, то все-таки суть у насъ такі объединителѣ, шо теорією московскихъ панславистѣвъ хотѣли-бѣ у насъ осущєти. И нѣгдє правды дѣти, для насъ народѣвчєвъ настєли опять важнй часєи. Противна партіє добуває всеѣхъ своихъ силъ, шо бы насъ побѣрѣти и занашєсти нашу мову та литературу. Хибя-жъ мы дамєєя выпєрти изъ нашего просвѣтного становищєа? Хибя-жъ мы убоимосєя доноєєвъ, клеветы и наруги проповѣдникѣвъ „объединєннєа“? Хибя-жъ мы покинемо нашу покѣнѣвчєну батькѣвчєну и пересєлимосєя въ величєну пєлату могучого брата-Славяннєа? Хибя-жъ мы перестєнемо трудитєся въ хосєнѣ убогой рѣднои нєнки и згорнувши руки станємо корыстувєтєся готовымъ чужимъ добромъ? — Нѣ, нѣколи! бо щєє не зємерла Украина и слава и воля! А поки-шо, дорогѣи братєи, скрѣпѣмъ нашѣи силы для охорѣны покѣнѣвчєихъ правъ нашихъ, бо настєло время люте. Противники нашѣи хотѣли-бѣ насъ скомпромитувєти передъ правительствѣмъ, прикрашуючи самыхъ сєбє всекими звєнаєми державной и церковной лѣяльности. И чи-жъ мѣвчєти намъ супротивъ тяжкихъ напєстѣй? чи выжидєти намъ терпєливо, поки поєстѣ страшна не минє? Тажє истєріє єсть судою свѣта, и правда муситъ якъ олива выйтѣ на верхъ, хочє бѣ велєты сєго свѣта бєжали прѣдусити всєкѣ амѣганєа чисто-народнй.

Мы прѣдержуємосєя програмы руско-народной въ 1848 р. и уважємоєя фракцією всеѣхъ тѣихъ, котрѣ отъ той програмы отступєли. Нєхай же свѣтъ довѣдаєся, шо то не орєль въ пятьсотнѣмъ роцѣ весь отновєнєа и помолодшєвъ отъ воды цѣлющѣи та живущѣи, але народъ русскій, шо побѣрѣвши давнѣйше тяжкє лихолѣтьє, не пѣдѣдєєа и теперь напєстємъ чужихъ вѣрѣвѣвъ и тѣихъ своихъ противнєковѣвъ, котрѣ служєтъ плєанамъ могучєихъ игємонѣвъ. Праця тѣиха и хосєнна для добра люду нєхай будє проводнѣю зѣркою въ нашѣмъ змаганю народномъ. Пѣсноєванє правды нашѣи въ часѣи сєихъ, выдєванєе добрыхъ популярныхъ книжєчєкъ, засновєванєе народныхъ читєлєнъ, оживлєнєе письменной дѣяльности отчєтєми и вєдрѣвєками академичнои молодєжи, рѣвѣждєнєє национальной самѣвѣжи отчѣтнѣми театральными прѣдєставлєннєи — вѣ загєлѣ, збережєнєє святоцей народныхъ отъ загѣбєли — нєхай будє дальшою програмою нашѣи просвѣтнои и национальной дѣяльности.

Згадуєи-жѣ про труды въ хосєнѣ нашѣи народности не могу поминуть мѣвчєи заслугъ проф. Олександрѣ Барвѣнєвского, котрѣи пѣднєєа важного дѣла, сє-бѣ-то выдєвєннєа Бабліотєки истєричєи. Слава сєму нєвѣтомашєму труженнєику народному, шо доказує фактєми истєричєи самостѣйность нашѣи народности!

Отгакъ позволює собѣ, подєти свѣтлому Зѣборєи сєраву зѣ дѣяльности выдѣву „Просвѣты“ за рѣкъ 1885. Головнымъ нашѣмъ дѣломъ будє выдєвєннєа книжєчєкѣ популярныхъ. Именѣю старєєа выдѣвъ нашѣи выгоєвити добрый кєлєндєрь иллюстрѣванный, редакцією котрого обнєвъ талантливѣйшѣи Василѣ Лукєчъ, шо вєладѣєвъ вѣє кѣлька такихъ альманахѣвъ ко загєльному вѣдѣлоєнєу. При тѣи спѣминѣ гѣдєтєя такожѣ пѣднєєа заслугу о. Теодѣра Мєльнєка, парѣха изъ Старѣвы Сєноцкои; дѣль бо уложєиє бєакорыстєно теперь, якъ и тогдѣ, для кєлєндєря Уставѣ церковнѣй сѣ точнєстєю вѣдрѣєвою. Спасибѣгѣ сєму патріѣтѣи за єго великѣи трудъ!

Вѣр

Безъ-жъ наше товариство по-небудь хо-сенного вѣдало, то въ выдѣлѣ найдѣмъ на-лежится головна заслуга именно чотыромъ его членамъ: проф. Петру Огоновскому, Влади-миру Шухевичу, Брон. Старецкому, та й дру-Костери Левичеку. А вже-жъ и прочіи члены выдѣлу сповняли свои обовязки совѣтно, при-свячуячи свои труды безкористно добру то-вариству.

Коли-жъ мило вгадувати про живучихъ дѣяльныхъ членѣвъ нашего товариства, то го-дится такожъ сѣмнута про двоухъ славныхъ мужѣвъ, котрыхъ вже не стало межы нами; — не стало двоухъ соколѣвъ, двоухъ славныхъ па-триѣтѣвъ — Евгения Желехѣвского и Корнила Сущкевича, основателѣвъ товариства „Про-свѣта“. Немолодма смерть скосила двѣ най-красшій цѣтки на руской левадѣ. Але-жъ слава не вмре, не поляже! — память ихъ пе-ребуде отъ рода въ родъ. Честь ихъ заслугамъ!

Оттакъ вѣтветно вѣмъ, що наше товари-ство вразѣ съ иншими товариствами та ин-ституціями народными зайшло первому Вла-дычѣ Станиславскому въ торжественный день его инсталациі широ-руской привѣтъ. И справдѣ, мы народѣвъ радѣемо радостею, що на владычѣмъ престолѣ засѣвъ мужъ великого духа, котрый въ молодшѣмъ вѣку бувъ чле-номъ выдѣлу нашего товариства, а теперь явно свѣтѣво голосать, що придержуеся про-граммы народѣвѣвъ. Слава, слава сему вели-кому сынову Руси, котрый вже починаемъ сво-ихъ дѣлъ звѣщае сѣй нашѣй матери лучшу будущицѣ! А вже-жъ маємо непохитну на-дѣю, що першій Владыка Станиславский вразѣ съ нашимъ Вереосв. Митрополитомъ и Преосв. Епископомъ Перемышскимъ задвигнутъ высоко хоругѣвъ народну и абережутъ святоцѣ нашой церкви отъ кормиги непрощеныхъ офъ-кунѣвъ. А поки-що не перестанемо трудитись для добра нашой дорогой батьковщины, не пер-естанемо отвергати отъ неї вигибель, яку їй таки свои дѣти готовлять; оттакъ не наляка-емось дальшихъ напастей тыхъ нашихъ про-тивникѣвъ, бо знаемо, що по нашѣй сторонѣ стоитъ правда. Мы вѣримо въ лучшу будуч-ицѣвъ нашой отчины, бо се не орель въ пять-сотнѣмъ роцѣ отновлюеся и молодшае отъ воды цѣлюющої та живущої, але отновлюеся по тяж-кѣмъ лихолѣтѣ наша Русь, що естъ сердцемъ Славяничины, безъ котрой не було-бъ житя въ величнѣмъ тѣлѣ славянскѣмъ.

## Беседа пос. Юл. Романчука

выголошена при другой дебатѣ въ справѣ его внесена.

Высокій Сойме! Прикро менѣ, що нынѣшну мою бесѣду мущу розпочати двома оскаргами. По-стараяю: прикро менѣ, и прошу менѣ вѣрати, що ты слова суть пустою бесѣдою, що они походятъ въ глубины сердца. Я радъ-бы широ, чтобы анѣ тутъ въ Соймѣ, анѣ въ краю нашѣмъ нѣяки оскар-ги анѣ рекриминація одной народности противъ другой не подѣсоилися; але до того треба, чтобы не були дані поводи, а то вже, панове, не отъ насъ залежить. При послѣдней дебатѣ надъ мо-имъ внесенемъ записалися до голосу деяки бесѣдники съ польской стороны вже въ такой порѣ, коли побѣла волюкы правдоподобности не мали надѣй прийти до слова. Наслѣдомъ того було, що при выборѣ генеральныхъ бесѣдникѣвъ въ справѣ, котра отъ насъ, рускихъ посолѣвъ вышшла, котра насъ наиболее дотыкае, нѣкто зъ насъ голосу забрати не мѣгъ анѣ „за“ анѣ „противъ“ внеску комисіи. Если-бы мы были тутъ въ боль-шѣмъ числѣ, то на такого рода поступованье знайшовсь-бы способъ съ нашей стороны, т. е. и насъ записалось бы больше до голосу. Коли одна-кожъ наше число супротивъ вашего есть дуже незначче, то если-бъ вы хотѣли частѣйше такого способу ужити, мы могли-бы въ омыхъ найваж-нѣйшихъ справахъ бути позбавленныи голосу. Отже противъ такому поступованью и мущу рѣ-шучо застерегчися. Дальше мущу пожадуватись на нерѣвне поступованье президиі оей палаты супротивъ поодинокихъ посолѣвъ. Бо коли мене ажъ два разы завѣзвано до порядку за ужитье выразу, котрый я въ той мысли и связя, якъ бувъ высказанный, не могу узнати за непарла-ментарный, — то противно, одному бесѣднику анѣ тамтой стороны, хотий позволивъ собѣ выра-женя такого, котре руске духовенство мущетъ вѣяти за тяжку образу для себе, президиі не дала нѣякого упоминена а лишла залагодженье той справы самымъ рускимъ посламъ. И противъ та-кого поступованья я мущу рѣвно жъ застерегчися.

Приотушаю до властивого предмету. Я вже мавъ случайность минушого року зазначити въ сѣй Выс. палатѣ, що я свое внесенье поставивъ не въ той цѣли, чтобы робити згоду межы Русо-нами и Поляками, — на то оно за дробне и ин-цидентна до згоды не може отъ насъ выхидити, — не въ цѣли, чтобы залагодити руску справу: рус-ка справа не залежитъ въ самомъ только вы-кладѣмъ языцѣ въ школахъ; я поставивъ его на то, чтобы хоть въ малѣй части усунути тѣ кривды, якыхъ дѣлають Русины въ школахъ,

подо въглядѣмъ языка выкладового, и чтобы та-кожъ школьничтво наше подо въглядѣмъ выкла-догово языка оперти на лучшихъ засадахъ педа-гогичныхъ и дидактичныхъ. Въ томъ дуѣ моти-вувать я свое внесенье, въ томъ дуѣ я промовлявъ въ минушѣй сесіи при другѣмъ читаню его, въ томъ дуѣ говоривъ я передъ двома недѣлями. Однакожъ вы, панове, самі перенесли сю справу на поле политичне, ддятого и я буду мущѣвъ зробивъ, перейти на то само поле. Если-бъ че-резъ то нынѣшня моя бесѣда довше потягнулася, прошу о поблажливѣтѣ.

Передовѣмъ мущу розобрати внесеня, якъ намъ теперь комисіи школьна предкладае. Дивно! Внесокъ мой не такъ великою дояголости — хо-дять не о больше, якъ о кольканадцати школѣ на дѣлѣй край, — а однакъ вже другій рѣкъ талъ справа тутъ точитя, вже только дискусіи надъ нею велюея, только заходѣвъ було, а остаточный результатъ такий, що маємо передъ собою ажъ три внесеня комисіи школьной. Во комисіи тая, хотий de facto окладаея только въ 13 членѣвъ, подѣлилася въ той справѣ, подобно якъ цѣлый нашъ Соймъ, на три а властиво навѣтъ чотыри клубы. Поминувши клубъ руской, котрого оди-нокамъ тамъ представителемъ есмь я, повотала правица, лѣвица и центрумъ. Правица предкла-дае свой ообный внесокъ, котрый, якъ звычайно и сама правица, есть дуже консервативный а трохи и реакційный; бо навѣтъ то, що перше ухвалила цѣла комисіи, на що згодилися була и правица, чтобы Русинамъ признати бодай одну гимназію, теперь правица бере уже назадъ и не только цѣлон гимназіи Русинамъ дати не хоче, але анѣ цѣль гимназіи, а лише 4 паралельнй клас-сы. Лѣвица, якъ звычайно лѣвицѣ, иде вправдѣ найдальше, однакожъ, мои панове, наша лѣвица зовѣмъ не подобна до лѣвицѣ по другихъ пар-ламентныхъ; у насъ нема радикалѣвъ а о интран-жизаныхъ вже анѣ бесѣды; она лише трохи менше консервативна отъ правицѣ, а поступъ напе-редъ у неї зовѣмъ невеликій. Наконецъ цен-трумъ — вжежъ якъ кожде центрумъ, то зна-чатъ: анѣ правица, анѣ лѣвица. (Веселѣсть.) Дѣйстно, центрумъ комисіи школьной въ одной части, т. е. що до школъ народныхъ, приступило до лѣвицѣ, а въ другѣй, що до школъ середныхъ, приступило до правицѣ. Если-бъ менѣ вольно було ужити порѣвнаня — только застерѣгаюся, що не хочу нѣкому ублизати, а застерѣгаюся, именно ддятого, бо коли остатный разъ я порѣв-навъ центрумъ нашего Сойму съ Гамлетомъ, то потѣмъ въ сѣй Выс. палатѣ представлено то яко образу клуба — (запереченя) — посолъ Петру-ский такъ выразился: Мои панове! дай Боже, абы въ нашѣмъ Соймѣ и въ нашѣй есуальности було бодай якъ наибольше Гамлетѣвъ; дай Боже (коли вже маю при той трагедіи Шекспира отати), абы було якъ найменше Польоніѣвъ, котрѣ, якъ имъ окажутъ зъ горы: „тота хмара выгледае якъ ласица“, то они цвотарятъ заразъ: „а такъ, такъ, цѣлкомъ якъ ласица“, а коли имъ окажутъ: „она похожа на верблюда“, то они цвотарятъ: „такъ есть, на верблюда“. А вже най насъ Богъ хоронитъ отъ якахъ-тамъ Розенкранцѣвъ и Гиль-денштернѣвъ!... Отже я бы порѣвнанъ три внев-ски нашой комисіи школьной съ тремя коньми. Внесокъ правицѣ — то той деревянный конякъ, на котрѣмъ гѣдаются дѣги: хоть якъ онъ саль-но хитается, однакъ зъ мѣсца не руются, хита-бы припадомъ его хто-бъ пошнулъ. (Веселѣсть.) Внесокъ центра то нѣвы конь быстрый, але тро-ха поровнистый: замѣтъ бѣгчи просто напередъ, онъ пустаетя разъ въ лѣво, разъ въ право, то зновъ стане, а дороги зробивъ мало. Внесокъ лѣ-вицѣ — то той конь при вѣвѣ — не знаю, чи кому зъ васъ панове трафлялося, менѣ неразъ трафлялося. Вдѣся возомъ и вдѣся, що вѣдѣся до-омъ борзо и що повинно-бы оя зробити кусникъ дороги доомъ великій, а по якомъ часѣ огляда-емося по-за себе и кажемо: о, якъ-же мы мало уѣхали!...

Але лишю на боцѣ нашѣй клубы соймовѣй чи комисіиной, а застаювалюся надъ предложенныи намъ внесками въ той способъ, що розберу ко-ротко внесокъ большости и меншости комисіи насампередъ о школахъ народныхъ, а потѣмъ о школахъ середныхъ.

Що до школъ народныхъ, то я поставивъ таке внесенье: Въ тыхъ мѣсцевостяхъ — вла-дѣство мѣстахъ, бо я лишь на мѣста рефлентую — де есть народность польска и руска, мають окрѣмъ польскихъ школъ завестися рускыи. Я вже оамъ додавъ отъ разу два условія, два *если*: перше, если въ такой мѣсцевости есть Русинѣвъ, що наименше четверта часть, а въ большыхъ мѣ-стахъ що-наименше 3.000; друге, если въ томъ дѣтѣ есть уже двѣ або больше школъ народныхъ,

або, якъ лишь одна школа, то рѣвноряднй класъ. Комисіи не задовольнаея тыми двома *если*, а до-дае зъ своей стороны ще два, а то: третье, если при урядѣмъ доходженю покажеся достаточне число родичѣвъ, котрѣ жадають руской школы, и четверте, если при запискахъ выкажеся достаточне число ученикѣвъ, котрѣ-бы до такой школы хо-дили. Чотыри *если* — то, менѣ видитя, вже-жъ за богато! Якъ розберемо поодинокіи условія, то побачимо, що они въ части не потрібнй, въ части межы собою и не цѣлкомъ згѣднй. И такъ зъ че-твертого условія, т. е. если до якои школы запи-шеся достаточне число ученикѣвъ — очевидно записутъ ихъ родичѣ — съ жаданемъ, абы шко-ла була руска, вышляея, що третье условіе не-потрѣбне, бо вже самымъ тымъ запишемъ родичѣ обявляють ажъ надто достаточню свою волю; на що-жъ було ще впередъ окремого доходженя? на що мають ажъ два разы ту свою волю обявля-ти? Друге, тѣ два остатнй условія, або если-бы и третье опустити, то се четверте додала комисіи очевидно для того, бо гадала, що два першй мною поданй условія не выстарчають, то значать, она гадала, що може бути Русинѣвъ четверта часть або 3.000 въ мѣстѣ, але не бути досеть рускихъ дѣтей для руской школы. Однакожъ може зайти и противный випадокъ, може бути въ мѣстѣ менше якъ четверта часть або якъ 3.000 Русинѣвъ, але зголоситися зовѣмъ достаточне число дѣтей для руской школы. Если-жъ справедливо, чтобы въ першѣмъ випадку руской школы не було, то и оправедливо, чтобы въ другѣмъ випадку была руска школа. Дальше два остатнй условія не гар-моникѣтъ, по-ля мои гадки, съ двома першыми, и они въ загалѣ не отповѣдаютъ до внесеня о языцѣ выкладѣмъ. Бо коли мои два першй усло-вія дотычатъ певныхъ готовыхъ отнѣсоитъ, школѣ вже истнующихъ, то третье и четверте условіе от-носятся радше до закладаня школѣ, они були-бы отже на мѣсци въ уставѣ о закладаню школѣ новыхъ, але не въ уставѣ о языцѣ выкладѣмъ; ддятого способъ кодификаціи сего параграфу вы-даеся менѣ не зовѣмъ отповѣднымъ.

Але то все ще меншой ваги. Для насъ най-важнѣйша та обставина, що третье и четверте условіе вымагае доходженя и заявленя при запи-скахъ, котрѣ то доходженя и заносны переводятся властями школьными и ихъ органами. Я вже мавъ способѣтъ при дебатѣ надъ школьнымъ бужде-томъ выказати, що декотрѣй окружнй рады и ин-спекторы школьнй, а въ слѣдъ за тымъ и декотрѣй учитель, дуже нерадѣи суть рускимъ школамъ, и навѣтъ тамъ, де въ наслѣдокъ теперѣшной ustawy есть руска школа, стараются зъ неї зробити польску. Чого-жъ можна сподѣватися, якъ бы прійшло до перетвореня польской школы на рус-кую або до закладаня школѣ рускихъ?! Та й зовѣмъ инакше отнѣсоитя нарѣдъ до школы вже готовой, а инакше до школы, котра мае доперва утворитися, а то ще й не знати наизвѣно, чи утво-рится. То показалося при руской школѣ вправѣ у Львовѣ, до котрой, доки еи ще не було, не зго-ловоалося и 40 дѣтей, а якъ только школу отво-рено, звайшлося заразъ въ першѣмъ роцѣ больше якъ двѣста. Отже условія, поставленй у внеску комисіи суть того рода, що они квестіонуютъ дуже значно вартѣсть цѣлой ustawy, а въ многыхъ разыхъ могутъ туу уставу зробити иллюзорною.

Такъ выгледае внесенье большости комисіи. Меншѣтъ же приходитъ съ тымъ самымъ, съ чымъ была перше прійшя, съ своею резолюцій-ною. Не переконали ея анѣ аргументы тутъ под-несеней, анѣ навѣтъ заявленье комисара правитель-ственного. Що до того заявленя, то и я мущу тутъ выразити здивованье, выказане вже оди-нымъ пошереднымъ бесѣдникомъ, що одна часть комисіи се заявленье инакше зрозумѣла, а друга часть зновъ инакше. Менѣ видитя, що такой за-явленя повиннй бути такъ яснй, щобъ ихъ только въ одинъ способъ зрозумѣти можна. Для мене рѣчь була ясна, и я зрозумѣвъ слова пана кома-сара такъ, якъ зрозумѣла большѣтъ комисіи, т. е. що радъ мущетъ держатися теперѣшныхъ уставѣ, а уставы тѣ не суть згѣднй съ резолюціею, отже не призволяютъ на переведенье резолюціи въ кождѣмъ разѣ. Я остатнымъ разомъ заявивъ, що тая резолюція не мае вартѣости и що рускй посолъ въ голосованю надъ нею удѣлу брати не будутъ. Се, видно, уразило деякихъ панѣвъ; оказали намъ: „на що конче зміны уставы? Хита намъ ходитъ о якусь параду? Тамъ то само дасться резолю-ціею осягнути.“ Мои панове! Не о параду намъ иде, але мы не можемо въ нѣякій способъ узнати уважидионемъ нашихъ жаданъ, потребу и правъ то, що деяки панове хотѣли-бы вправдѣ за таке представити, що однакожъ, якъ тому ближе при-давитися, оказуеся властиво нѣчымъ. Але-жъ бо тѣи оаміи панове, котрѣ гѣвлялоя на насъ за те, що мы не вдоволяемось резолюціею, не отаралюся

навѣтъ выказувати намъ, що тая резолюція мае дѣйстно якусь вартѣость. Правда, одинъ бесѣдникъ отарався выказувати, и выказувать, що на од-ставѣ той резолюціи краева Рада школьна буде завывати рады мѣскй, а рады мѣскй послухаютъ и зроблять то, що заложать рускй школы, выгладно перероблять польскй школы на рускй; если-жъ бы не хотѣли заложити, тогда заложатъ школы зъ фонду краевого.

Отже чтобы тая резолюція мала яку нар-тѣость, мущетъ заходити перше, чтобы еи хотѣвъ послухати радъ, выгладно Рада школьна; друге, чтобы хотѣли рады мѣскй; третье, щобъ еиенту-ально заложилися школы зъ фонду краевого. Що до радъ мѣскихъ, то *може, може* бути, що въ одномъ або другѣмъ випадку они не супротивлялюсь-бы. Але, мои панове, чи въ третѣмъ, четвертѣмъ и больше випадкахъ рады громадскй не подумаютъ собѣ ооъ такъ: „Чи Соймъ мавъ дѣйстно интен-цію, чтобы у насъ была руска школа? чи ухваля-его не запала только подо певнымъ родѣмъ по-литичной конечности, зъ политичныхъ выгладѣвъ?“ Чи не погадае собѣ одна и друга рада: „Если Соймъ на правду хотѣвъ школѣ рускахъ, чому онѣ не ухваливъ того уставою? Въ уставѣ була-бы ясно выражена его воля, резолюція же, явме-но ще въ такой формѣ, зовѣмъ не есть таковыи яснымъ выразомъ“. Я боюсь отже, що рады мѣ-скй въ большѣй части не охотѣли бѣ послухати, и резолюція не збѣтала-бѣ выконана. Если-жъ ходитъ о те, чтобы школы закладати зъ фонду краевого, то треба було поставити иншу резолю-цію, и пр. таку: „Припоручаюся Выдѣлову кра-евому, чтобы въ порозумѣню зъ Радою школьною краевою старався вышнути на репрезентациі громадскй въ мѣстахъ А, Б, В, Г, и т. д., чтобы они у себе перестроили одну зъ своихъ школѣ на руску або чтобы нову школу руску заложилъ, а если-бы тое Выдѣлови до певного часу де не удалося, то чтобы тамъ съ початкомъ послѣдую-щего року заложивъ школу зъ фонду краевого.“ Така резолюція мала-бы зовѣмъ вше значѣние. Вымѣрена до Выдѣлу краевого, выконуючого ор-гану Сойму, мала-бы для него силу обовязуючу, и выконанье еи не залежало-бы отъ самой только доброй волѣ, якъ то есть съ резолюціями, вымѣ-ренными до рады. По-друге, въ такой способѣ бу-ло-бы заложены бодай колькохъ рускихъ школѣ забезпечене. Таку резолюцію я не уважавъ бы за образъ для руского народа, и при голосованю надъ нею рускй посолъ не усунулось-бы, хотий очевидно не могли-бѣ еи ще уважати за достато-не сповненье нашихъ жаданъ, а тымъ менше на-шихъ потребъ и празъ.

Що до школѣ середныхъ, то внесокъ бол-шости комисіи, якъ я вже згадавъ, дѣйшовъ ца-сливо до того, що отбирае навѣтъ то, що бодай въ засадѣ признала перше цѣла комисіи. Перше, признано намъ, хотий только въ дальшѣй пер-спективѣ и въ непевной формѣ, але цѣлу гимна-зію, теперь, правда въ певнѣйшѣй формѣ, але ино 4 класы паралельнй въ Перемышлѣ. Внесокъ меншости есть такий, якъ я его поставивъ тат-тов сесіи, т. е. онѣ уможливили утворозанье не-сталыхъ класѣ паралельныхъ при больше гимна-зіяхъ. Здавалося-бы, коли той внесокъ идентич-ный съ моимъ внескомъ, що рускй посолъ по-виннй бути зъ него задоволенѣ. Однакожъ я по-ставивъ тогда внесокъ въ той формѣ, якъ съ-завъ-емъ, только зъ конечности. Я не мѣгъ шир-шого внеску поставити, если не хотѣвъ-емъ на-разити цѣлу справу на довшу волюкы, бо кождый дальше идучий внесокъ, чы то на залож-енье сталыхъ паралельныхъ чи гимназіи, вым-гае посла теперѣшной ustawy попереднего запи-тана радъ повѣтовыхъ, отже ухваленье его му-сѣло бы проволѣчися найменше о одинъ рѣкъ, и менѣ ходило о оскре залагодженье справы. Наши теперѣшне становиче мущетъ отоосаватися та-кожъ до теперѣшныхъ обставинъ, котрѣ допус-кютъ только заложенье одной руской гимназіи въ Перемышлѣ, бо лише тамъ воѣ уставою вымѣн-ий условія суть выповненнй. Мы стоимъ отже и заложемъ сѣя гимназіи, однакожъ не можемъ при томъ зречася того, абы и въ другихъ шко-лахъ середныхъ Галичины не было дане языкомъ рускому ширше поле. Ддятого стоимъ такожъ и внескомъ меншости. А той внесокъ съ залож-енемъ одной руской гимназіи дасться дуже добре погодити и звучити, одно другого зовѣмъ и выключаетъ.

Окрѣмъ снхъ предложенъ, выкликанныхъ моимъ внескомъ, пропонуе комисіи, згѣдно съ мыслою киненю минушой сесіи гр. Дѣдуша-кимъ, таку зміну теперѣшной ustawy, чтобы въ руской гимназіи въ большѣй мѣрѣ, нѣжъ теперѣ, ученики училися языка польского а въ польскихъ гимназіяхъ языка руского. Я съ тою пропозиціею



